

Burgerschap op het Overbos

Inleiding

In de multiculturele samenleving waarin we op dit moment leven, is actief burgerschap steeds belangrijker geworden. Kennis hebben over en respect hebben voor andere culturen speelt hierbij een belangrijke rol. Sinds 1 februari 2006 is het wetsvoorstel 'bevordering actief burgerschap en sociale integratie' in werking getreden. Scholen worden hiermee verplicht bij te dragen aan integratie en burgerschapskunde. Wat actief burgerschap voor het Overbos betekent en hoe de school hieraan inrichting geeft in het onderwijs, is in dit visiedocument te lezen.

Wij zijn er van overtuigd dat actief burgerschap en sociale integratie een essentieel onderdeel van de opvoeding is. Zowel thuis als op school moet dit aan de orde komen. Zeker omdat de kinderen op het Overbos opgroeien in een voornamelijk 'witte omgeving' met weinig allochtone leerlingen. De invoering hiervan op de basisschool moet ertoe leiden dat leerlingen voorbereid worden op deelname aan de multiculturele samenleving. Democratie en omgangsvorming moeten nadrukkelijk naar voren worden gebracht.

1. Burgerschapsvorming

Vanuit de overheid zijn er drie domeinen vastgesteld namelijk

- Democratie
- Participatie
- Identiteit

Hierbij wordt er van de school verwacht dat zij burgerschap integreren in het dagelijkse curriculum. Het gaat erom dat de school zelf een actieve omgeving laat zien, waarin actief burgerschap en sociale integratie daadwerkelijk vormgegeven worden door middel van actieve participatie van kinderen in een democratische organisatie.

De belangrijkste begrippen bij Burgerschap zijn:

- Sociale competentie
- Waarden
- Normen
- Burgerschap

Sociale competentie is het vermogen om adequaat te kunnen handelen in sociale situaties, waarbij iemand dus rekening houdt met zijn eigen belangen, maar ook rekening houdt met de belangen van anderen, geldt op de waarden en normen die in de samenleving of sociale groep gelden.

Om sociaal te kunnen functioneren heeft iemand kennis, vaardigheden en een bepaalde houding nodig. Iemand moet weten wat sociaal competent gedrag is in een bepaalde situatie. Hij moet over vaardigheden beschikken om die kennis toe te kunnen passen en hij moet dat ook daadwerkelijk willen doen. Door te reflecteren op iemands eigen handelen en op het handelen van een ander, krijgt iemand inzicht in zichzelf en sociale situaties.

Een waarde is iets wat we belangrijk vinden om na te streven en dat daardoor richting geeft aan ons handelen. Waarden geven richting aan het handelen, omdat zij ons ondersteunen als we beslissingen nemen of als we keuzes maken. We doen iets, omdat we het belangrijk vinden dat we het doen. Iedereen heeft zijn eigen waarden. Daarnaast kent de samenleving of een sociale groep een aantal

gemeenschappelijke waarden die bijna iedereen belangrijk vindt. Deze gemeenschappelijke waarden zijn een voorwaarde voor de samenhang in een samenleving.

Normen zijn afspraken en regels voor gedrag die grenzen aangeven. Normen komen voort uit waarden. Normen vertellen wat mag en wat niet mag en geven daarmee grenzen aan. Dat heeft tot gevolg dat we verwachtingen hebben over het gedrag van andere mensen. We verwachten dat mensen zich aan regels en afspraken houden.

Burgerschap is het vermogen adequaat te handelen in de samenleving. Bij burgerschap heeft iemand het vermogen om bij te dragen aan de samenleving of sociale groepen. Dit doet hij door in verschillende situaties niet alleen zijn eigen belang en waarden, maar ook een algemeen belang en algemene waarden na te streven. Burgerschap is dus eigenlijk sociaal competent gedrag in de samenleving. Het gaat om verantwoordelijkheid willen nemen.

2. Burgerschap op het Overbos

2.1 Visie

Wij zien het als een taak van de school om kinderen op te voeden tot evenwichtige, fatsoenlijke, democratische, participerende en coöperatieve burgers van de Nederlandse samenleving. Zij moeten goed met anderen om kunnen gaan en deel kunnen nemen aan en uitmaken van de samenleving.

Als school willen we kinderen regels, waarden, normen en samenwerking bijbrengen. Als de kinderen van het Overbos doorstromen naar het voortgezet onderwijs, willen we kinderen afleveren die stevig in de wereld staan met een goed gevoel van eigenwaarde, respectvol en eerlijk met elkaar omgaan en op die manier een steentje bij kunnen dragen aan onze maatschappij. We willen dat de kinderen begrijpen hoe de Nederlandse rechtsstaat werkt en wat er van hen verwacht wordt om in zo'n rechtsstaat goed te kunnen functioneren.

Onze school vindt het belangrijk dat de leerlingen kennis hebben van diverse religies en culturen en vanuit daar naar problemen kunnen kijken vanuit verschillende perspectieven. Op het Overbos leren zij op een verdraagzame manier met elkaar om te gaan. De school functioneert hierbij als een veilige oefenplaats voor kinderen. Burgerschapsvorming is op het Overbos niet een apart vak, maar zit verweven in ons hele onderwijsaanbod.

2.2 Kerndoelen

Kerdoel 34 De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en de ander.

Kerdoel 35 De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.

Kerdoel 36 De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.

Kerdoel 37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.

Kerdoel 38 De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen.

Kerdoel 39 De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Deze doelen zijn te bereiken door het onderwijs te groeperen rondom drie kernconcepten:

1. Burgerschapsvorming vanuit democratie
2. Burgerschapsvorming vanuit participatie
3. Burgerschapsvorming vanuit identiteit

3. Populatie het Overbos

Openbare basisschool het Overbos staat in Oostvoorne, een dorp in Zuid-Holland. De wijk waarin het Overbos staat is een overwegend wit. Op het Overbos zijn weinig allochtone kinderen. De leerlingen hebben veelal hoogopgeleide ouders en geen leerling weging.

Ze komen in hun directe omgeving vrijwel niet in aanraking met verschillende culturen. Daarom is de school zich er bewust van dat diversiteit moet worden opgezocht of in de school moet worden gehaald. Wij zien het als onze taak om de kinderen voor te bereiden op een samenleving waar wel diversiteit voorkomt.

De leerkracht functioneert als model en draagt in de dagelijkse omgang met de leerlingen sociale kennis, vaardigheden en een houding over. Hiermee beïnvloedt hij of zij niet alleen het gedrag van de leerlingen, maar ook het gevoel van veiligheid.

4. Burgerschap op het Overbos

Het Overbos heeft Burgerschapsvorming verwerkt in haar onderwijs. Vanaf groep 1 wordt er aandacht besteed aan sociaal competent zijn en waarden en normen. Naar mate leerlingen ouder worden zal de focus meer verschuiven naar de maatschappij en reflectief vermogen op het handelen van jezelf en de ander.

- Soemo
- Topondernemers
- Jeugdjournaal
- Leerlingenraad

SoeMo

SoeMo is een methode voor Sociaal- emotionele ontwikkeling met een focus op sociale competentie en normen en waarden.

Van groep 1 wordt er gewerkt met SoeMO

In de onderbouw ligt de focus vooral op het ontwikkelen van de kennis en vaardigheden om sociaal te kunnen functioneren, naarmate de leerlingen ouder worden zal de focus meer verschuiven naar burgerschap en het reflectief vermogen op het handelen van jezelf en de ander.

Per schooljaar komen er minimaal 20 kaarten aanbod.

Topondernemers

Vanaf groep 3 wordt er gewerkt met Topondernemers.

Topondernemers is een methodiek, waarbij de onderwijsinhouden over mensen, natuur en de wereld in samenhang aangeboden worden.

Binnen Topondernemers worden het Kerndoel 'Oriëntatie op mens en wereld' vormgegeven.

Kerndoelen Oriëntatie op mens en wereld.

Karakteristiek

In dit leergebied oriënteren leerlingen zich op zichzelf, op hoe mensen met elkaar omgaan, hoe ze problemen oplossen en hoe ze zin en betekenis geven aan hun bestaan. Leerlingen oriënteren zich op de natuurlijke omgeving en op verschijnselen die zich daarin voordoen. Leerlingen oriënteren zich ook op de wereld, dichtbij, veraf, toen en nu en maken daarbij gebruik van cultureel erfgoed.

Kinderen zijn nieuwsgierig. Ze zijn voortdurend op zoek om zichzelf en de wereld te leren kennen en te verkennen. Die ontwikkelingsbehoefte is een aangrijpingspunt voor dit leergebied. Tegelijk stelt de samenleving waarin kinderen opgroeien haar eisen. Kinderen vervullen nu en straks taken en rollen, waarop ze via onderwijs worden voorbereid. Het gaat om rollen als consument, als verkeersdeelnemer en als burger in een democratische rechtstaat. Kennis over en inzicht in belangrijke waarden en normen en weten hoe daarnaar te handelen, zijn voorwaarden voor samenleven. Respect en tolerantie zijn er verschijningsvormen van. Bij het leren kennen van de wijze waarop mensen hun omgeving inrichten, spelen economische, politieke, culturele, technische en sociale aspecten een belangrijke rol. Het gaat daarbij om datgene wat van belang is voor betekenisverlening aan het bestaan, om duurzame ontwikkeling, om (voedsel)veiligheid en gezondheid en om technische verworvenheden.

Bij het oriënteren op de natuur gaat het om jezelf, om dieren en planten en natuurverschijnselen. Bij de oriëntatie op de wereld gaat het om de vorming van een wereldbeeld in ruimte en tijd. Leerlingen ontwikkelen een geografisch wereldbeeld aan de hand van gebieden en met behulp van kaartvaardigheden. Ze ontwikkelen een historisch wereldbeeld. Dat betekent dat ze kennis hebben van historische verschijnselen in delen van de wereld en van chronologie. Leerlingen leren hun wereldbeeld (over henzelf en de wereld) aan de hand van actuele onderwerpen voortdurend 'bij de tijd' te brengen.

Waar mogelijk worden onderwijsinhouden over mensen, de natuur en de wereld in samenhang aangeboden. Dit komt het 'begrijpen' door leerlingen ten goede en draagt voorts bij aan vermindering van de overladenheid van het onderwijsprogramma. Ook inhouden uit andere leergebieden worden betrokken op de 'oriëntatie op jezelf en de wereld'. Te denken valt aan het lezen en maken van teksten (begrijpend lezen), het meten en het verwerken van informatie in onder andere tabellen, tijdlijn en grafieken (rekenen/wiskunde) en het gebruik van beelden en beeldend materiaal (kunstzinnig oriëntatie).

Onderwijs is er immers vooral op gericht om leerlingen zicht te geven op betekenis en samenhang.

Oriëntatie op mens en wereld wordt opgedeeld in 4 domeinen:

- Mens en samenleving,
- Natuur en techniek,
- Ruimte,
- Tijd.

De kerndoelen relevant voor burgerschap vallen onder Mens en Samenleving. Deze zullen hieronder beschreven worden.

Mens en samenleving:

Kerdoel 34: De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.

Kerdoel 35: De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.

Kerdoel 36: De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.

Kerdoel 37: De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.

Kerdoel 38: De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen.

Kerdoel 39: De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Jeugdjournaal

Vanaf groep 4 wordt er met regelmaat gekeken naar het jeugdjournaal. Waarbij leerkrachten leerlingen uitdagen tot het bediscussiëren van de onderwerpen gezien op het jeugdjournaal.

Leerlingenraad

Vanaf groep 5 hebben leerlingen zitting in een leerlingenraad. Hierbij worden 2 afgevaardigden per groep (van de groepen 5 t/m 8) door de groep gekozen om zitting te nemen in de leerlingenraad. De leerlingenraad komt ongeveer eenmaal per 6 weken bij elkaar.

Deze leerlingen vertegenwoordigen hun groep en de stem van de leerling binnen de school.

Tevens dragen deze leerlingen zorg voor de informatievoorziening van en naar de groep. Zij kunnen in samenspraak met de leerkracht debatten organiseren om een onderwerp te bespreken in de groep, waarna de uitkomst meegenomen wordt in de leerlingenraad. Tevens gaan zij in gesprek met de directie om de stem van de leerling te laten horen en mee te beslissen op voor leerlingen belangrijke onderwerpen zoals het schoolplein, festiviteiten op school etc. Tevens zijn zij in staat om evenementen te organiseren, zoals bijvoorbeeld een verkiezing voor leerlingen.